

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نياشد تن من مباد
بدین بوم ویر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

محمد اسحاق برکت
ویرجینیا - امریکا
۱۲ دسمبر ۲۰۰۹

بیانید پښتو بیاموزیم د پښتو ۳۰ لوست (درس ۳۰ پښتو) د افعالو گردان

۳ - د ماضي فعل گردان:

قبل از آنکه به اصل موضوع بپردازم ، چند نکته را لازم میدانم یاد آور شوم و آنها عبارتند از:
- برای گردان افعال پښتو کدام قاعده ثابت و کلی وجود ندارد که بر مبنای آن افعال را شیلون گونه گردان کرد. در گردانهای افعال در زمان حال و استقبال تا اندازه ای این قواعد مراعات و به شما آموزندگان ارجمند تقدیم گردید، اما در زمان ماضی (ماضی مطلق ، ماضی قریب ، ماضی بعید و استمراری) کدام قاعده مشخص و کلی وجود ندارد.

- فعل تابع فاعل است ، این گفته در صیغه های مفرد مؤنث واضح تر و در دیگر صیغه ها ملفوف به نظر میخورد. به این مثالها توجه فرمائید:

زرغونه خپلي لورته وايي:

لوري! ماته بالښت راوړه چي خوب راځي ويده کيږمه ، لور يې ورته وايي:-

موري! زه اوس وزگار نه يم خط ليکمه.

بيا خپل ځوی احمد ته وايي:

احمده ځويه! ته ماته بالښت راوړه ، احمد ور ته وايي:

موري! زه هم وزگار نه يم خط ليکم.

- برای بهتر دانستن استعمال ضمایر منفصل (لومری ډول او دویم ډول) لطفاً به جدول زیر مراجعه کنید:

د ضمایرو کارول په گردانونوکی

افعال	دحال زمانه	د مستقبل زمانه	دماضی زمانه
لازمی افعال	لومری ډول ضمایر	لومری ډول ضمایر	لومری ډول ضمایر
متعدی افعال	لومری ډول ضایر	لومری ډول ضمایر	یوازي دوهم ډول ضمایر

نوت:

افعال (ژړل وخنډل) که افعال لازمی اند ازین امر مستثنا میباشند. به این مثال توجه فرمائید:

اوس زه ژارم اوته خاندې ، بله ورځ به زه خاندم اوته ژاري دا ځكه چې ما په تا او تا په ما خندلي وو. برای گردان این دو فعل لازمی نیز در زمان ماضی به اساس جدول بالا بایست از (لومړی ډول ضمائر) استفاده میشود در مثال می بینیم که نشده .

در اخیر این درس صیغه های مفرد متکلم یک تعداد افعال که زیاد تر از آنها در محاوره استفاده میشود ، نوشته شده است.

از ان جمله یکی دو فعل (لازمی و متعدی) را بطور نمونه بصورت کامل گردان میکنیم، تا از ان در گردان متباقی صیغه ها استفاده نمائید.

د لازمی (پاڅېدل) فعل گردان:

مطلقه ماضی صیغه های مفرد	نېرې دې ماضی	لېرې ماضی	استمراری ماضی
زه پا څېد م	زه پا څېد لی یم	زه پا څېد لی وم	زه پا څېد لم (مذكر)
زه پا څېد مه	زه پا څېد لی یمه	زه پا څېد له ومه	زه پا څېد لمه (مؤنث)
ته پا څېدې	ته پا څېد لی یی	ته پا څېد لی وی	ته پا څېد ی (مذكر)
ته پا څېد لی	ته پا څېد لی یی	ته پا څېد لی وی	ته پا څېد لی (مؤنث)
هغه پا څېد ،	هغه پا څېد لی دی	هغه پا څېد لی وو	هغه پا څېد (مذكر)
دا پا څېد	دا پا څېد لی ده	دا پا څېد لی وه	دا پا څېد (مؤنث)
صیغه های جمع			
مور پا څېد و	مور پا څېد لی یو	مور پا څېد لی وو	مور پا څېد لو (مشترک)
تا سو پا څېدئ	تاسو پا څېد لی یئ	تاسو پا څېد لی وئ	تا سو پا څېدئ (مشترک)
هغوی پا څېدل	هغوی پا څېد لی دی	هغوی پا څېد لی وو	هغوی پا څېدل (مشمرک)

د متعدی (لیدل) فعل گردان:

مطلقه ماضی صیغه های مفرد	نېرې دې ماضی	لېرې ماضی	استمراری ماضی
ماولید یا ولیده	ما لید لی دی	ما لید لی وو	ما لیده یا لیدل (مذكر)
ما ولیده	ما لید لی ده	ما لید لی وه	ما لید به (مؤنث)
تا و لید	تا لید لی دی	تا لید لی وو	تا لیدل (مذكر)
تا و لیده	تا لید لی ده	تا لید لی وه	تا لید لی (مؤنث)
هغې و لید	هغې لید لی دی	هغې لید لی وو	هغې لیدل (مذكر)
دا ، هغې ولیده	هغې لید لی ده	هغې لید لی وه	هغې لید له (مؤنث)
صیغه های جمع			
مور ولیدل	مور لید لی دی	مور لید لی وو	مور لیدل
تا سو ولیدل	تاسو لید لی دی	تاسو لید لی وو	تا سولیدل
هغوی و لیدل	هغوی لید لی دی	هغوی لید لی وو	هغوی لیل

د یو شمېر افعالو د ماضی فعل گردان

مصدر	معنی	م ماضی	نېرې دې م	لېرې م	استمراری م
درېدل	ایستادن	زه ودرېدم	زه درېدلی یم	زه درېدلی وم	زه درېد لم
تلل	رفتن	زه لارم	زه تللی یم	زه تللی وم	زه تللم
کېناستل	نشستن	زه کېناستم	زه کېناستلی یم	زه کېناستلی وم	زه کېناستلم
پا څېدل	برخاستن	زه پا څېدم	زه پا څېدلی یم	زه پا څېدلی وم	زه پا څېدل
لیدل	دیدن	ما ولیده	ما لیدلی دی	ما لیدلی و	ما لیده
کتل	سیل کردن	ما وکاته	ما کتلی دی	ما کتلی دی	ما کتل
ژړل	گریستن	ما وژړل	ما ژړلی دی	ما ژړلی و	ما ژړل
خندل	خندیدن	ما وخنډل	ما خندلیدی	ما خندلی و	ما خندل
ځغستل	دویدن	زه ځغاستم	زه ځغستلی یم	زه ځغستلی وم	زه ځغستلم
اوسېدل	اقامت داشتن	زه اوسېدم	زه اوسېدلی یم	زه اوسېدلی وم	زه اوسېدل
زه اوسېدل	"	اوسېدل	"	"	"

شول	شدن	زه شوم	زه شوی یم	زه شوی وم	زه شولم
را تلل	آمدن	زه راغلم	زه راغلی یم	زه راغلی وم	زه را تلم
لیکل	نوشتن	ما ولیکه	ما لیکلی دی	مالیکلی و	مالیکل
لوستل	خواندن	ما ولوست	ما لوستلی دی	ما لوستلی و	ما لوستل
وهل	زدن	ما وواهه	ما وهلی دی	ما وهلی و	ما وهل
ورل	بردن	ما یوور	ما وری دی	ما وری و	ما وور
راورل	آوردن	ما راور	ما راوری دی	ما راوری و	ما راوور
خورل	خوردن	ما وخور	ما خورلی دی	ما خورلی و	ما خورل
کول	کردن	ما وکه	ما کولی دی	ما کولی و	ما کا وُه
کرل	کردن	ما وکر	ما کری دی	ما کری و	ما کرل
اخیستل	گرفتن	ما واخیست	ما اخیستلی دی	ما اخیستلی و	ما اخیستل
اغوستل	پوشیدن	ما واغوست	ما اغوستلی دی	ما اغوستلی و	ما اغوستل
خپورل	نشر کردن	ما خپورکر	ما خپورکری دی	ما خپورکری و	(۱) پخول
پختن	ما پوخ کر	ماپوخ کری دی	ماپوخ کریو	ما پخا وو	
اورپدل	شنیدن	ما اورپده	ما اورپدلی دی	ما اورپدلی و	ما اورپده
لرل	داشتن	ما در لوده	ما لرلی دی	ما لرلی و	ما لرلی
پوهپدل	فهمیدن	زه پوهپدم	زه پوهپدلی یم	زه پوهپدلی وم	زه پوهپدم
پیژ ندل	شناختن	ما وپیژاند	ما پیژندلی دی	ما پیژندلی و	ما پیژاند
تینتول	گریختاندن	ماوتینتاوه	ما تینتولی دی	ما تینتولی و	ما تینتول
پرپکول	بریدن	ما پرپکه	ما پرپکری دی	ما پرپکری و	ما پرپکاه
ختل	با لا شدن	زه وختم	زه ختلی یم	زه ختلی وم	زه ختم
بپول، بوول کسی رابردن		ما بوته	ما بپولی دی	ما بپولی و	ما بپوه یا بپول
ورل انتقال دادن		ما یوور	ما وری دی	ما وری و	ما وورل
(۱) ما خپراوه					

تا درس دیگر و مبحث دیگر که موضوعات بکر ، تازه و دلنشین خواهد بود و فصل و باب نوی در حیات درسهای "بیانید پینتو بیاموزیم" باز و در محاوره ها ازان به پیمانہ وسیع استفاده خواهد شد ، شما را به خداوند میسپارم.